

1

Els escacs a les escoles de Menorca

David Pons Carreras

Mestre Fide i Fide Trainer

Llicenciat en Història a la UB

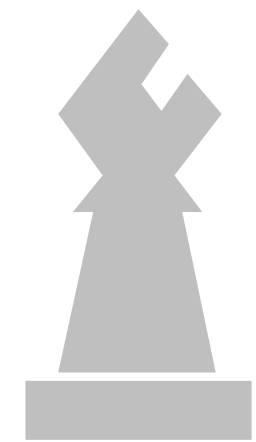

Antecedents i Marc Legal

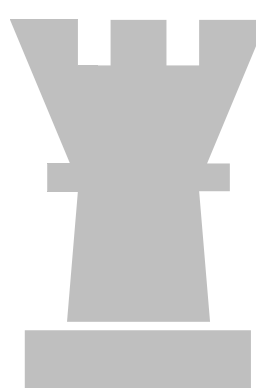
Declaració del Parlament Europeu,
de data 15 de març de 2012.

Volen introduir els escacs a les escoles en horari lectiu pel seu valor pedagògic

Declaració de la Comissió d'Educació
del Parlament Espanyol, 11 de febrer de 2015.

Espanya aprova, per unanimitat, un projecte no de llei per implantar els escacs en el sistema educatiu espanyol

Proposició del Parlament Balear,
23 d'octubre de 2018.

S'aprova per unanimitat una proposició no de llei per incorporar "Els escacs com eina pedagògica" en l'àmbit balear.

Antecedents a Balears

■ Mallorca

L'Instructor FIDE **Manuel Queirolo** (va fer el curs passat de formació a Balears) fa feina amb projectes a aules de Mallorca desde fa 9 anys.

Associacions importants dels escacs Balears (El Tauler, AEB,...)

■ Menorca

A l'arxiu del **Consell Insular de Menorca** consta que - entre 1983 i 1989 - el Patronat Insular d'Esports donava subvencions als clubs d'escacs de l'illa per a promoure els escacs a l'escola.

L'expressió **escacs a l'escola** la trobam per primer cop en referència al curs 1996-1997, entenc que relativa al programa promogut pel Mestre Fide i Fide trainer **Pep Suárez**, que s'ha desenvolupat a Menorca, amb el patrocini del Consell, dels ajuntaments i de les associacions de pares, que ha rebut importants reconeixements a dins i a fora de l'illa.

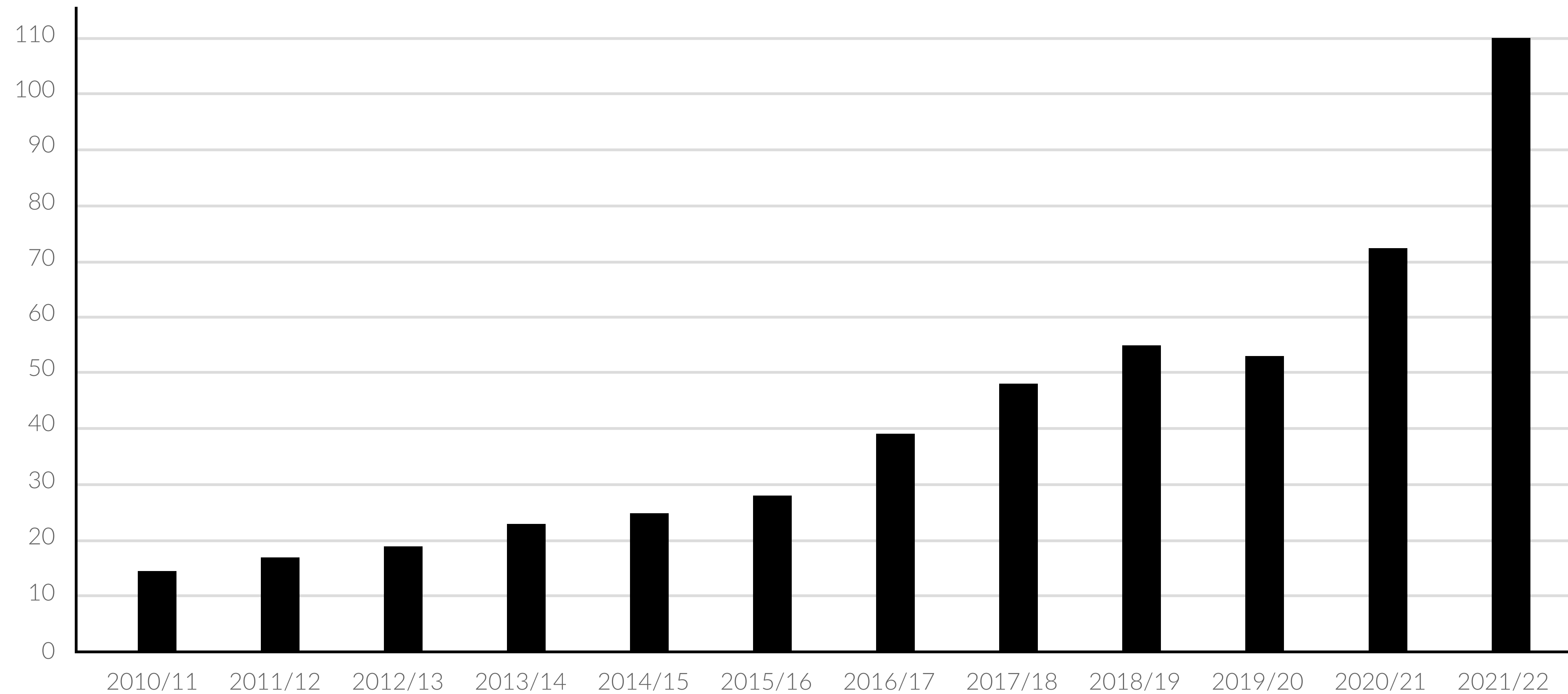

En el **curs 2009-10**, un altre cop, amb el patrocini del Consell Insular de Menorca, de 6 ajuntaments de l'illa i de 12 associacions de pares d'alumnes – coordinades a través de la **Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes**, mitjançant conveni signat el 17 de maig del 2010, es va poder recuperar aquest programa, que des de llavors ha estat impartit pel Mestre Fide **David Pons Carreras**.

Evolució als darrers anys: El curs passat vam fer més de 70 cursos a Menorca.

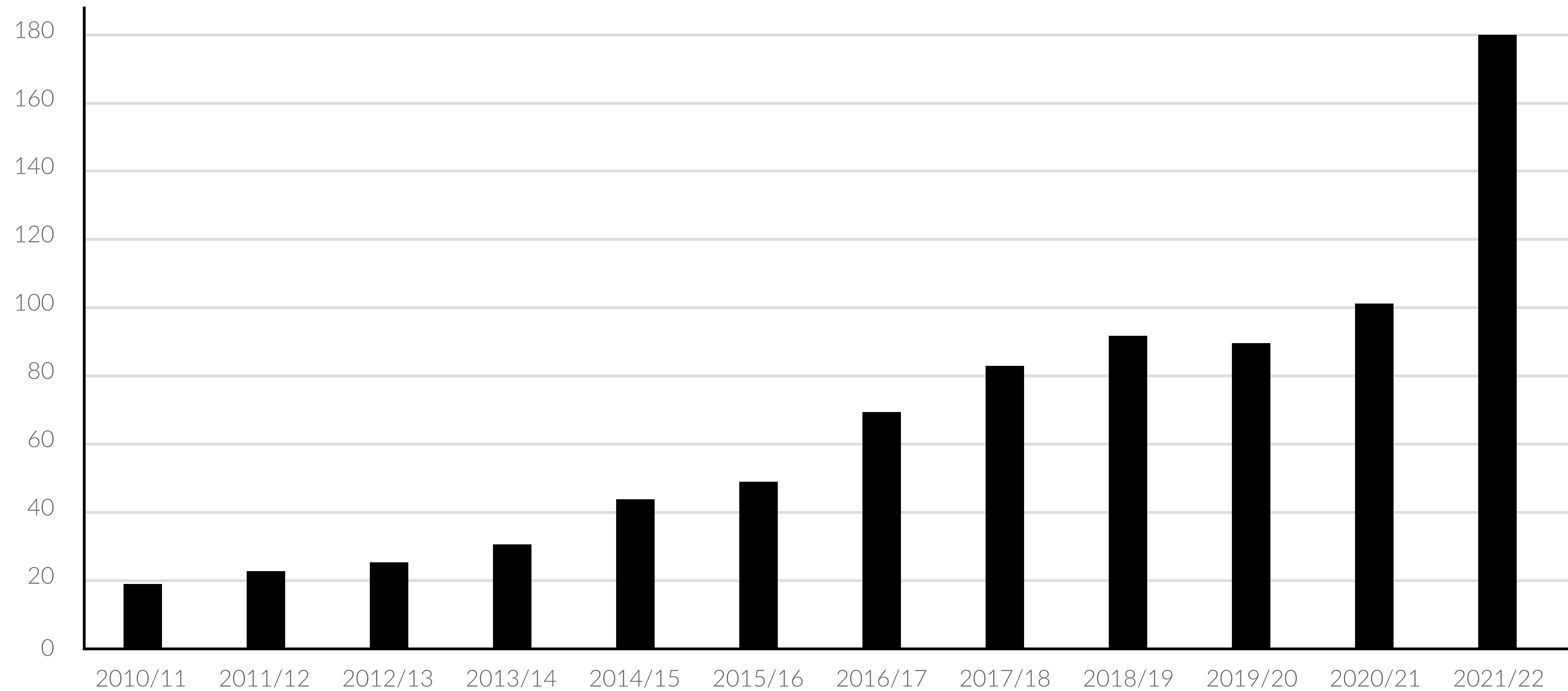
Evolució Escacs a l'Escola

■ CURSOS IMPARTITS

Evolució Escacs a l'Escola

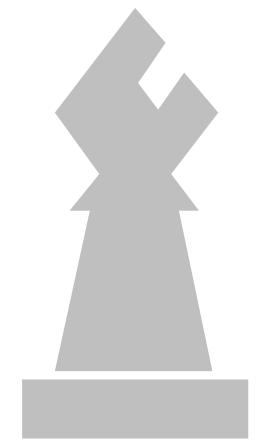
■ ALUMNES

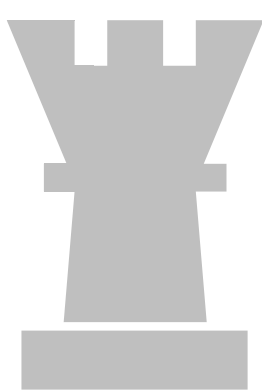
Com treballar als diferents cursos i nivells?

No cal ser un gran jugador per mostrar escacs a les aules

Com a mestres sabeu que és fonamental tenir una bona planificació i bon material per treballar a l'aula.

És fonamental tenir les sessions molt ben estructurades i tenir material extra davant la major diversitat que ens trobem a les aules en els darrers anys.

Programació a Infantil (P4-P5)

Escacs a Infantil

Ens basarem amb el mètode: "Método buenos días, buenas noches, de preajedrez para educación infantil" (Raquel Manzanero).

Les sessions es basen amb cançons, jocs ...

El Planeta ajedrez — **1**
• ¿Qué pieza falta?

Los tres caminos — **2**
• ¿Qué pieza falta?

El Rey Tino — **3**
• ¿Qué pieza falta?

La Dama Tina — **4**
• ¿Qué pieza falta?

El Peón Sergio — **5**
• Pilla Pilla en diagonal

El Alfil Roberto — **6**
• Pilla Pilla en diagonal

El Caballo Saltarín — **7**
• Ajedrez

La Sabia Torre — **8**
• Ajedrez

Ganando y perdiendo — **9**
• Ajedrez

Extras: jugadas especiales. Valor. **10**

Programació 1r

El Tauler — 1

- Les caselles
- Columnes, files i diagonals
- Presentació del Peó (Moviment, limitacions, captura i Coronació)

L'alfil — 2

- Moviment i captura
- Valor

La Torre — 3

- Moviment i captura
- Valor
- El poder de la torre

La Dama — 4

- Moviment
- Valor de la peça

El Rei — 5

- Moviment
- Valor (la importància no va en relació al seu moviment)

El Cavall — 6

- Moviment i valor més el joc matemàtic de les 64 casella

Escac — 7

- Escac al Rei i Escac i mat

Jugades excepcionals — 8

- L'enroc (importància i normes)

Partides famoses — 9

- El mat del Boig
- El mat del Pastor
- Mat amb les dues torres

Test de mat en 1 jugada — 10

- El mat del petó

Programació 2n

Partida Famosa — 1

- El mat de l'òpera

La importància del centre — 2

- El petit centre
- El centre gran
- Exercicis i comparacions amb les peces al centre o als costats

La Clavada — 3

- La Clavada absoluta
- La Clavada relativa

L'atac doble — 4

- Exercicis amb totes les peces

Partida famosa — 5

- L'error de moure el peó F

Escac al Rei — 6

- Busca la millor resposta (moure, capturar o interposar)

Escac i mat — 7

- Escac i mat
- Evitar-lo
- Combinacions de mat

Atacar — 8

- Jugades d'atac
- Jugada errònia

La Defensa — 9

- Moure, capturar, defensar o interposar

Valorar — 10

- Què fa l'adversari?
- Com puc reaccionar?
- L'empatia (no juguem sols)

Programació 3r

Partida Famosa — 1

- Lasker–Thomas: El Viatge del Rei

Fases d'una partida d'escacs — 2

- La Obertura (desenvolupament, seguretat del Rei, i el concepte d'espai i temps)

La descoberta — 3

- Concepte i exemples pràctics

Els Rajos X — 4

- Concepte i exemples pràctics

El Gambit — 5

- Concepte i partida d'exemple

Exercicis de Mat en 1 jugada — 6

- Nivell Alt

El Contraatac — 7

- Amenaçant escac i mat
- Amenaçant una altre peça

Les Taules — 8

- Material insuficient
- Repetició de jugades
- Escac Continu
- Petició (a classe no acceptem)
- El Rei ofegat

Introducció a les Obertures Obertes (e4-e5) — 9

- Gambit Evans
- La Italiana

Test Final — 10

- Amb els conceptes treballats a classe

Programació 4t

La Immortal — 1

- La importància del desenvolupament i no del material

Els intercanvis — 2

- Quan vull menjar, defensar o fugir?

Mats Simples — 3

- Mat de Rei i Dama
- Mat de Rei i torre

Test de Mat — 4

- Mac en 1 jugada i 2 jugades

L'eliminació de la defensa — 5

Evitar la tàctica del contrari — 6

- Hem de “ficar-nos” dins el cervell del nostre company.

Les Simplificacions per aconseguir avantatges — 7

- Eliminar peces defensores
- Eliminar peces atacants
- Imposar avantatge de material

Aspectes Psicològics del joc — 8

- La Por

La Preparació i la importància de l'estudi — 9

La Memòria — 10

- Quan entenem, memoritzem bé.

5è: La Història dels escacs

Els Segles XVII-XVIII — 1

- XVII. La importància dels jugadors italians com Polerio i Greco.
- XVIII. La Il·lustració (Légal de Kermur). Predomini dels jugadors Francesos.

Exercicis de Combinacions — 2

- Entrenament del càlcul

El Segle XIX — 3

- El Romanticisme afecte directament als escacs.
- Creació de bellesa amb Anderssen, Balckburne, Marshall...

Atracció — 4

- Concepte i exemples pràctics

Els Primers Campions Mundials — 5

- La Figura de W. Steinitz

L'Escola Soviètica — 6

- El Poder de l'estudi i la recerca de la perfecció

Valoració de les posicions — 7

- Estratègia i tàctica

8.La Figura de Bobby Fischer — 8

- La Guerra freda

Kasparov-Karpov — 9

Presentació dels projectes dels alumnes — 10

- Els Campions Mundials

6è curs

La Introducció de la informàtica

1

- Impacte en l'edat dels jugadors
- La bona i mala utilització de les noves tecnologies

La Figura de Judit Polgar

2

- Una família de germanes especials

L'estudi dels finals bàsics

3

- Rei i peó contra Rei
- Defensa Philidor
- "El Pont"

Les Estructures de Peons

4

- Peó aïllat, doblats i "colgants"...

La Destrucció de l'enroc

5

- Atacs a l'enroc

Mat amb entrega de dama

6

Les obertures semiobertes

7

- Defensa Siciliana i Escandinava

El Mig Joc

8

- Jugar com els "mags"
- La Combinació d'elements tàctics

La Competició

9

- Elements que influeixin en la competició
- La preparació
- L'estudi del contrari
- El factor temps

Test final de Primària

10

APRELEM A ANOTAR LES PARTIDES D'ESCACS

COM HO HEM DE FER? LES COORDENADES

El primer que hem de fer és saber localitzar les caselles. Tenim unes coordenades i unint les files (1 a 8) amb les columnes (A a H) obtenim el nom de les caselles.

Una forma molt senzilla de trobar les caselles és el que anomenam l'hotel: Ens imaginem que el tauler és un edifici de 8 plantes. Cada d'una de les files és una planta que va de la 1 a la 8. Aquest edifici té 8 ascensors (columnes), des de l'ascensor «a» fins la «h». Si vull anar a la casella e5, he d'agafar l'ascensor e i pujar a la planta 5. En el nom de les caselles, sempre va davant la lletra (el nom) i després el nombre (el llinatge).

COM HO ESRIVIM?

Ara que ja sabem trobar la casella en què està la peça o la casella a la qual va a anar, ara hem de saber com escriure cadascuna de les peces. Escrivim la **inicial de la peça en majúscula i la casella en minúscula:**

R: Rei

D: Dama

T: Torre

A: Alfil

C: Cavall

Exemple: Da4 (la dama va a la casella A4)

Peó: no escrivim la peça, sino directament la casella.

Exemple: e6 (el peó va a la casella E6)

També hi ha **altres símbols** que ens serviran per anotar una partida:

x: captura d'una peça

Exemple: Cxe5 (el cavall a capturar la peça que hi havia a la casella E5).

0-0: enroc curt

0-0-0: enroc llarg

+: escac

Exemple: Cxe5+ (a més el cavall estaria fent escac)

++: escac i mat

Exemple: Cxe5++ (a més el cavall fa escac i mat)

NOM:

DATA:

COMPRESIÓ ORAL: UN CRACK DELS ESCACS

1. Quants anys té el nostre protagonista?

- 7
- 8
- 10

2. Quin temps fa que va començar a jugar?

- Des de petit.
- A l'escola del seu país.
- Ara fa 1 any.

3. Ja ha guanyat un torneig molt important, quin?

- El d'Amèrica.
- El de Nova York.
- El de Miami.

4. De quin continent i país és?

5. Per què van marxar del seu país?

- Perquè era molt bo amb els escacs.
- A causa de la pobresa.
- Per culpa de la violència.

6. Són refugiats, des de que van arribar a Amèrica, on viuen?

- A un bloc de pisos.
- A un centre d'acollida.
- A un barri d'immigrants.

7. Per què pot anar a classes d'escacs?

- Perquè els seus pares li paguen.
- Perquè el seu mestre es fa càrrec de les despeses.
- Perquè és molt bo i va a un club.

8. Què és el que li agrada més dels escacs?

- Pensar profundament.
- Jugar amb els amics.
- Guanyar.

9. Després de guanyar el campionat, es va canviar a una escola privada.

- Cert
- Fals

10. Amb els doblers que va guanyar, han pogut anar a viure a un pis i deixar la casa d'acollida.

- Cert
- Fals

11. Els doblers que ha guanyat els ha fet servir per ajudar a altres fillets i filletes del seu país d'origen.

- Cert
- Fals

COMPRENSIÓN LECTORA: PHIONA MUTESI

1. Ubica Katwe, en que continente está?
2. Describe brevemente cómo es la vida en Katwe. Y cómo es la vida de un niño/a de vuestra edad.
3. ¿Quién es Robert Katende?
4. ¿Por qué Phiona fue al centro de ajedrez de Robert Katende?
¿Qué descubrió allí?
5. ¿Cuál fue el primer gran logro de Phiona en el mundo del ajedrez?

Gràcies
per la vostra atenció

David Pons Carreras